

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

The Development of an Active Learning Management Model Using the PLC Process for Teachers at Ban Dong School, Chiang Mai Province

สยาม ยอดใจ
Sayam Yodjai

สังกัด: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
Affiliation: Faculty of Education Mahamakut Buddhist University
Author E-mail: yodjaisayam@gmail.com

Received: 2026-01-27

Revised: 2026-03-21

Accepted: 2026-04-27

Articles ID: e3466

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) ทดลองใช้รูปแบบ และ 4) ประเมินผลการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ แบบประเมินความคิดเห็น และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูยังมีข้อจำกัดในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา รวมถึงการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21
2. รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่บูรณาการกระบวนการ PLC กับการบริหารคุณภาพตามวงจร PDCA โดยมีโครงสร้างการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การสังเกต (Check) และการสะท้อนผลเพื่อพัฒนา (Act)
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ครูมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับดี สามารถออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการเรียนรู้เชิงปฏิบัติได้ดีขึ้น อีกทั้งสามารถนำรูปแบบไปปรับใช้ในบริบทการสอนได้อย่างเหมาะสม
4. ผลการประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: 1. การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก; 2. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ; 3. การพัฒนารูปแบบ

ABSTRACT

This research aims to 1) study and analyze the state of active learning management among teachers at Ban Dong School, Chiang Mai Province; 2) develop a model for active learning management using the Professional Learning Community (PLC) process; 3) pilot test the model; and 4) evaluate the effectiveness of the developed model. This is a research and development study. Data providers were 10 school administrators and teachers, selected using purposive sampling. The research instruments included semi-structured interviews, a model suitability assessment form, an opinion assessment form, and a satisfaction assessment form regarding the use of the model. Data analysis employed descriptive statistics, including mean and standard deviation, along with content analysis.

The research findings revealed:

1. The state of active learning management among teachers still has limitations in terms of knowledge and understanding of designing active learning activities, the use of educational media and technology, and assessment and evaluation aligned with 21st-century skills.

2. The developed model is an active learning management model that integrates the PLC process with quality management based on the PDCA cycle. It has a four-step operational structure: Planning (Plan), Doing (Do), Checking (Check), and Acting (Act).

3. The results of pilot testing the model showed that teachers had improved their active learning management skills to a good level, and were able to design activities that promote analytical thinking and collaboration. Furthermore, practical learning has improved, and the model can be appropriately adapted to different teaching contexts.

4. The evaluation of teachers' opinions and satisfaction with the model was at a high level.

Keywords: 1. Active Learning Management; 2. Professional Learning Community; 3. Model Development

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกในยุคดิจิทัลและการขับเคลื่อนการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้แนวคิดการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องปรับจากการสอนแบบบรรยายไปสู่การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์ความรู้ พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกัน โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาในบริบท Thailand 4.0 และทิศทางการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ อย่างไรก็ตาม ในระดับการปฏิบัติยังพบข้อจำกัด โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางในพื้นที่ชนบท ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการออกแบบแผนและกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การใช้สื่อและเทคโนโลยี

รวมถึงการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะและทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานศึกษาธิการภาค3(2563)ที่ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การขาดสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน การพัฒนาครูอย่างเป็นระบบจึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครูลดความโดดเดี่ยวในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน (Hord,1997; DuFour & Eaker, 1998; ทิศนา ขัมมณี, 2550)

โรงเรียนบ้านดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เป็นโรงเรียนขนาดกลางที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของชาติ อย่างไรก็ตาม จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉพาะผลการทดสอบ O-NET ยังต่ำกว่าค่าเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ (โรงเรียนบ้านดง, 2567) สาเหตุสำคัญมาจากครูขาดความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิดขั้นสูงและการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้ผู้เรียนขาดทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่21

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์สภาพ การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่
4. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่” ครั้งนี้เป็นรูปแบบ การวิจัยและพัฒนา (R&D : Research and Development)

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการ โรงเรียนบ้านดง ปีการศึกษา 2568 โดยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการจัดประสบการณ์เพื่อการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการ โรงเรียนบ้านดง ปีการศึกษา 2568 โดยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 8 คน

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวคิดที่ผู้วิจัยกำหนด คือ การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

1) การบริหารจัดการโดยใช้กรอบวงจรเดมมิง (PDCA)

2) การใช้หลักการชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ PLC

2.3 ขอบเขตด้านสถานที่

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้สถานที่ คือ โรงเรียนบ้านดง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่

2.4 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2568

3. เครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

3.1 แนวคำถาม สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลบริบท สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะแบบละเอียดเพื่อให้ทราบปัจจัย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาอุปสรรค จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำมาสร้างรูปแบบทางเลือก

3.2 แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อ ยืนยันออกแบบการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบและเข้าใจดีในด้านการบริหารจัดการเรียนรู้

4. ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้คือ

4.1 ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (การศึกษา สืบค้น ข้อมูลพื้นฐาน) Research : R1

1) ศึกษา วิเคราะห์ เอกสารงานวิจัยเกี่ยวข้อง เช่น เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ เช่น รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (2566-2567) หลักสูตรสถานศึกษา (2567) แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (2566 – 2570) แผนปฏิบัติการประจำปี (2566-2567) และรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนบ้านดง

2) การสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการ โรงเรียนบ้านดง ตำบลหางดง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2568 โดยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 8 คน

3) การวิเคราะห์สภาพจริง (SWOT Analysis) วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งและโอกาสของการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง

4.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (การออกแบบและพัฒนารูปแบบ) Development : D1 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

เป็นการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการ สทนากลุ่ม (Focus Group Research) เพื่อ ยืนยัน ออกแบบการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่รับผิดชอบและเข้าใจดีในด้านการบริหารจัดการเรียนรู้ การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสนทนากลุ่ม จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน ได้แก่ กลุ่มบริหาร กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มครูผู้ปฏิบัติการด้านการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังนี้ 1) ทำงานด้านการศึกษาและ/หรือ 2) มีประสบการณ์ทำงานด้านที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ปี ผลการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญได้ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ซึ่งจำแนกตามความเชี่ยวชาญ

4.3 ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (นำไปใช้จริง) Research : R2 เป็นการทดลองการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ มีการดำเนินงานการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยแนวคิดวงจรเดมมิง (PDCA) เป็นการนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในสถานการณ์จริงกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีขั้นตอน โดยนำรูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 ไป ขออนุญาต และแนะนำแก่ผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการ ก่อนการใช้รูปแบบ นำรูปแบบไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยจัดทำเอกสารลำดับขั้นตอนและดำเนินการตามขั้นตอน

4.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินพัฒนา และ เผยแพร่ (ประเมิน พัฒนารูปแบบและ เผยแพร่) Development : D2 เป็นการพัฒนาปรับปรุงผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการ นำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ ประเมินผลการใช้ และนำแบบประเมินความพึงพอใจ โดยแหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหาร ครูผู้ปฏิบัติการ โรงเรียนบ้านดง ตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2568 โดยได้ทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับการจัดประสบการณ์ใช้เพื่อการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาจากแบบประเมินกระบวนการรูปแบบ และแบบประเมินความพึงพอใจของรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่กำหนดค่าออกมาเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ สภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนมีทิศทางการ

พัฒนาที่ชัดเจนตามกรอบนโยบายระดับชาติ อย่างไรก็ตาม ยังประสบปัญหาด้านสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และขาดระบบการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านกระบวนการ PLC อย่างเข้มแข็ง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่าเป้าหมาย การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้าน Active Learning โดยใช้ PLC เป็นกลไกสำคัญ จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาเชิงระบบ และยกระดับคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วราภรณ์ ท่องอินทร์ และคณะ (2561) และ จุฬาลักษณ์ รัตนวราภรณ์ (2562) ที่ชี้ว่าความสำเร็จของ PLC ต้องเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้จริงและการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง

2. ผลจากการสังเคราะห์การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้จากการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นรูปแบบที่เหมาะสมควรดำเนินงานภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA ได้แก่ การวางแผน (Plan) การนำไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบและประเมินผล (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) โดยในขั้นการปฏิบัติเน้นการดำเนินงานผ่านกระบวนการ PLC 4 ขั้น คือ การวางแผนร่วมกัน (Planning) การลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Action) การสังเกตและทบทวนผลการปฏิบัติงาน (Observation และ AAR) และการสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงพัฒนา (Reflection) ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการเรียนรู้มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. ผลทดลองการดำเนินงานการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ การดำเนินงานตามวงจร PDCA ควบคู่กับกระบวนการ PLC สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของโรงเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา ส่งผลให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง และเอื้อต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

4. ผลการประเมินกระบวนการการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินกระบวนการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

กระบวนการ	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ขั้นวางแผน (Planning)	4.700	.483	11.129	9	.000
ขั้นการลงมือปฏิบัติ (Action)	4.800	.421	13.500	9	.000
ขั้นสังเกตผลปฏิบัติ (Observation)	4.900	.316	19.000	9	.000
ขั้นสะท้อนผล (Reflection)	4.700	.483	11.129	9	.000
เฉลี่ย	4.775	.425	13.689	9	.000

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยรวมของกลุ่มเป้าหมายต่อความคิดเห็นการดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมเท่ากับ 4.775 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) .425 โดย ส่วนใหญ่มีความเห็น ต่อกระบวนการขั้นสังเกตผลการปฏิบัติ (Observation) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.900 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) .316 รองลงมาได้แก่ขั้นการลงมือปฏิบัติ (Action) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.800 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) .421 ขั้นสะท้อนผล

(Reflection) และขั้นวางแผน (Planning) มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.700 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) .483 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. คำแนะนำในขั้นตอนการเรียนการสอนชัดเจนสามารถปฏิบัติได้	4.90	.31	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมชัดเจน ได้รับความสนใจ	4.70	.48	มากที่สุด
3. กิจกรรมแต่ละขั้นตอน ชัดเจน เหมาะสม	4.60	.51	มากที่สุด
4. กิจกรรมมีความยาก ง่าย เหมาะสม	4.70	.48	มากที่สุด
5. กิจกรรมสามารถปฏิบัติได้จริง	3.80	.42	มาก
6. ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจง่าย	4.60	.51	มากที่สุด
7. กิจกรรมทุกขั้นตอนมีความน่าสนใจ	3.80	.42	มาก
8. ผู้บริหาร บุคลากรครูพึงพอใจในวิธีการดำเนินงาน	3.90	.31	มาก
9. กิจกรรมมีประโยชน์ต่อบุคลากรครู	3.90	.31	มาก
10. กิจกรรมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประโยชน์	4.75	.08	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.75	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75 (S.D.) เท่ากับ 0.39 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพึงพอใจระดับมากที่สุด คือด้านคำแนะนำในขั้นตอนการเรียนการสอนชัดเจนสามารถปฏิบัติได้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.90 (S.D.) เท่ากับ .31 รองลงมาอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ด้านกิจกรรมมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประโยชน์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75 (S.D.) เท่ากับ .08 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านกิจกรรมทุกขั้นตอนมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.80 (S.D.) เท่ากับ .42 อยู่ในระดับมา

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ และวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการ PLC ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ มีทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ แต่ยังประสบปัญหาสำคัญ ได้แก่ ครูขาดสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และยังไม่มีระบบพัฒนาวิชาชีพผ่านกระบวนการ PLC ที่เข้มแข็ง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่าเป้าหมายในหลายกลุ่มสาระ การพัฒนาครูด้าน Active Learning ผ่านกระบวนการ PLC จึงเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ผลการวิจัยสอดคล้องกับวารจณนา ทองอินทร์ และคณะ (2561) และ จุฬาลักษณ์ รัตนวรารณ (2562) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการดำเนินงาน PLC อย่างเป็นระบบช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์และทักษะของผู้เรียน รวมทั้งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ ประเวศ เวชชะ (2561) ที่มองว่าการบริหารการจัดการเรียนรู้ต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและเกิดความร่วมมือภายในสถานศึกษา

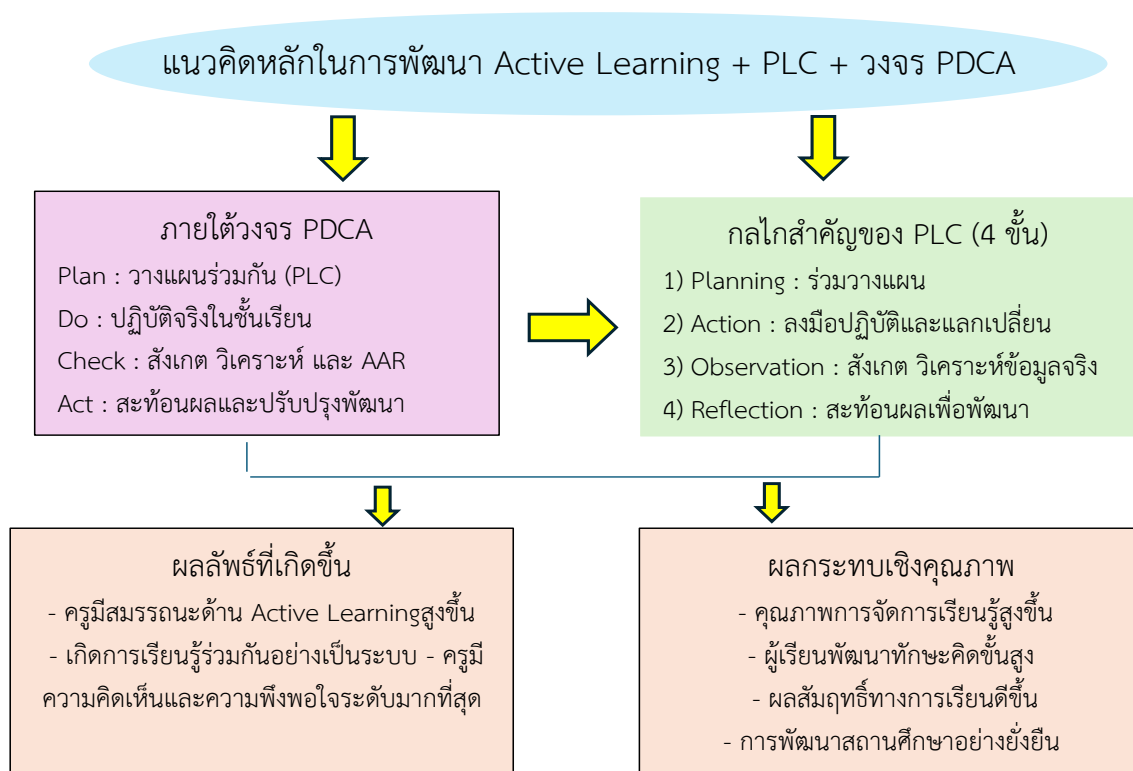
2. ผลจากการสังเคราะห์รูปแบบจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญผลการสังเคราะห์รูปแบบจากการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการ PLC ควรดำเนินงานภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA โดยบูรณาการกระบวนการ PLC 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกตผล และการสะท้อนผล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ สร ปิ่นอักษรสกุล (2560) และ กรแก้ว จันทภาษา (2560) ที่ระบุว่าการสนทนากลุ่มช่วยให้ผู้เข้าร่วมสะท้อนความคิดเห็นเชิงลึกและนำไปสู่การสังเคราะห์แนวทางพัฒนาที่เหมาะสม รวมทั้งสอดคล้องกับ ศิริพร จันทรแก้ว (2561) และ กมลชนก วัฒนกุล (2564) ที่พบว่าการใช้วงจร PDCA ร่วมกับ PLC ช่วยให้การพัฒนาครูมีทิศทางชัดเจนและสามารถติดตามผลได้อย่างเป็นระบบ

3. ผลการทดลองดำเนินงานรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการ PLC ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า โรงเรียนบ้านดงสามารถดำเนินงานพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภายใต้วงจร PDCA ได้อย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสังเกต และทบทวนผลการปฏิบัติงาน ไปจนถึงการสะท้อนผลเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับ ศิริพร จันทรแก้ว (2561) และ ปรีชา นิลแสง (2562) ที่ระบุว่าการดำเนินงาน PLC ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนและมีระบบนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

4. ผลการประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อรูปแบบ ผลการประเมินความคิดเห็นของครูต่อรูปแบบ พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.775$, $SD = .425$) โดยขั้นสังเกตผลการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลจริงจากการปฏิบัติในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการทดสอบค่า t พบว่าคะแนนความคิดเห็นสูงกว่าระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.75 (S.D.) เท่ากับ 0.39 4.75 โดยเฉพาะด้านความชัดเจนของขั้นตอนและความสามารถในการนำไปใช้จริงในชั้นเรียน ผลการวิจัยสอดคล้องกับ สุภาวดี ศรีคำ (2561), ธนพล อินทร์แสง (2563) และ ปรียานุช วงศ์คำจันทร์ (2564) ที่พบว่ารูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้ PLC ที่มีขั้นตอนชัดเจนและเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่งผลให้ครูมีความคิดเห็นและความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ด้านการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเป็นการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่บูรณาการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เข้ากับหลักการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความใหม่เชิงกระบวนการ (Process-based Innovation) โดยใช้ PLC เป็นกลไกหลักในการพัฒนาสมรรถนะครูผ่านการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนร่วมกัน (Planning) การลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการสอนจริง (Action) การสังเกต วิเคราะห์ และทบทวนผลการปฏิบัติงาน (Observation และ AAR) และการสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Reflection) ภายใต้วงจร PDCA ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการเรียนรู้มีความต่อเนื่องและตรวจสอบ

องค์ความรู้ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดเมื่อมีระบบบริหารจัดการที่เชื่อมโยงการพัฒนาวิชาชีพครูกับการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ส่งผลให้ครูมีสมรรถนะด้านการออกแบบกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ และการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ขณะเดียวกันยังนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างยั่งยืน สามารถใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาระบบบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกันและเป็นฐานในการต่อยอดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาได้

สรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้กระบวนการ PLC ของครูโรงเรียนบ้านดง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกระบวนการ PLC กับวงจรคุณภาพ PDCA อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของครูด้านการออกแบบกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ และการ

วัดประเมินผลเชิงรุกได้อย่างชัดเจน การดำเนินงานผ่านขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ส่งเสริมให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่าครูมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับดี และสามารถนำรูปแบบไปใช้ได้อย่างเหมาะสม ความคิดเห็นและความพึงพอใจของครูต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและปฏิบัติได้จริง โดยรวม รูปแบบดังกล่าวสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครู ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา และสนับสนุนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการ PLC อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง บูรณาการไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 พร้อมสนับสนุนทรัพยากร งบประมาณ และเวลา รวมทั้งขยายผลรูปแบบที่พัฒนาขึ้นสู่สถานศึกษาอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้บริหารควรทำหน้าที่ผู้นำทางวิชาการ สนับสนุนการดำเนินงาน PLC อย่างต่อเนื่อง ขณะที่ครูควรนำรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้จริง

2.2 การวางแผนร่วมกัน การปฏิบัติ การสังเกตผล และการสะท้อนผล พร้อมใช้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

3.1 ควรศึกษาติดตามผลการใช้รูปแบบในระยะยาวเพื่อประเมินความต่อเนื่องและความยั่งยืนของรูปแบบและขยายการวิจัยไปยังบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้รูปแบบและความเหมาะสมในแต่ละบริบท

3.2 ควรศึกษาผลของการใช้รูปแบบต่อผลลัพธ์ด้านอื่นเพิ่มเติม เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการคิด หรือพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กรแก้ว จันทาษา. (2560). การสนทนากลุ่ม. กรุงเทพฯ: [ไม่ปรากฏสำนักพิมพ์].

จุฬาลักษณ์ รัตนวราภรณ์. (2562). ผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์*, 47(1), 112–126.

ทิตนา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

ธนพล อินทร์แสง. (2563). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเรียนรู้โดยใช้วงจร PDCA และ PLC ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ เวชชะ. (2561). *การบริหารหลักสูตรการสอนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 4). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ปรีชา นิลแสง. (2562). *รูปแบบการบริหารจัดการ PLC เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน*. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ปริญญ ชวรงค์จันทร์. (2564). การพัฒนาโมเดลการพัฒนาครูโดยใช้ PLC เพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรางคณา ทองอินทร์ และคณะ. (2561). การพัฒนาครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 41(2), 85–98.
- ศรีคำ สุภาวดี. (2561). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพร จันทร์แก้ว. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สร ปันอักษรสกุล. (2551). การสนทนากลุ่ม. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2568, จาก <http://www.tpa.or.th/writer>
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 3. (2563). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค 3 (เอกสารหมายเลข 19/2563). ราชบุรี: สำนักงานศึกษาธิการภาค 3.
- กมลชนก วัฒนกุล. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ PLC. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- โรงเรียนบ้านดง. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2567.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom* (ASHE-ERIC Higher Education Report No. 1). Washington, DC: The George Washington University.
- DuFour, R., & Eaker, R. (1998). *Professional learning communities at work: Best practices for enhancing student achievement*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Hord, S.M. (1997). *Professional Learning communities: Communities of inquiry and improvement*. Austin: Southwest Educational Development Laboratory.